

Posudek oponenta dizertační práce

VŠ	Univerzita Karlova v Praze
Fakulta	Přírodovědecká fakulta
Katedra	Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Doktorský studijní program	Sociální geografie a regionální rozvoj
Uchazeč	Mgr. Jana Kubelková
Název práce	Budování sociálního státu v rozvojových zemích: případová studie z indického venkova
Oponent	Ing. Petr Pavlík, CSc., M.A.
Pracoviště	Vysoká škola ekonomická v Praze Katedra světové ekonomiky

Text posudku

Dizertační práce Mgr. Jany Kubelkové má rozsah 152 stran včetně příloh a je velmi pečlivě vypracovaná. Stylisticky a jazykově je na velmi dobré úrovni. Práce se zabývá velmi důležitým tématem, které prostupuje celou řadou vědeckých disciplín, zejména pak rozvojovou ekonomikou, sociální a rozvojovou geografii, sociologií a demografií. Tato problematika má také své politické, historické, právní a filozofické aspekty. I proto je zvolené téma mimořádně náročné.

Autorka v práci projevila velmi hluboké teoretické znalosti, zároveň čerpala z opravdu velkého množství domácí i zahraniční literatury a své závěry má podložené rozsáhlým empirickým materiálem. Práce je rozdělena do tří stěžejních částí. První část představuje přehled základních rozvojových přístupů včetně konceptu sociálního rozvoje. Druhá část prezentuje „budování sociálního státu“ v indickém kontextu. Zde pozitivně hodnotím zejména skutečnost, že autorka projevila velmi dobrou znalost indických realit a sociálně-ekonomické situace současné Indie. Třetí a zároveň nejdůležitější částí je případová studie z indického venkova zkoumající dopady programu garantovaných veřejných prací MGNREGA (Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act). Tuto část považuji za obzvláště přínosnou a originální. Určitou slabinou je, že tato část obsahuje

místa poněkud dlouhé a nepříliš přehledné pasáže nabité rozličnými informacemi, v nichž se čtenář tak trochu ztrácí a občas je jen obtížně schopen z obsažného textu odfiltrovat to nejpodstatnější.

Práce si klade tři vzájemně provázané obecné cíle. Prvním je zmapovat a představit některé důležité aspekty zmíněného „budování sociálního státu“ v rozvojových zemích. Druhým obecným cílem je analyzovat situaci v ohledu k sociálnímu zajištění v Indii a představit hlavní sociálně orientované intervence aplikované v této zemi. Konečně třetí obecný cíl spočívá ve zhodnocení dopadů programu MGNREGA na případové studii cíleně vybraných regionů jihoindického Tamilnádu. Z třetího obecného cíle pak vycházejí specifičtější cíle a výzkumné otázky pro empirickou část, která je založena na vlastním terénním šetření. Tuto skutečnost považuji v rámci celé práce za daleko nejcennější. Celkově se domnívám, že autorka dokázala všechny obecné cíle práce naplnit na vysoké odborné úrovni.

Moje největší výhrada se vztahuje k samotnému názvu práce. Jakkoliv se sousloví „sociální stát“ a „budování sociálního státu“ může objevovat v indických oficiálních dokumentech a ve vědecko-populární i ryze odborné literatuře o Indii, nepovažuji používání termínu „sociální stát“ v souvislosti s Indií, a koneckonců se to týká drtivé většiny rozvojového světa, za adekvátní. Souhlasím s autorkou, že by bylo chybou se domnívat, že sociální systém v rozvojových zemích neexistuje. Nepochybně nějaký sociální systém existuje téměř v každé zemi, snad s výjimkou některých tzv. „zhroucených států“. Také skoro každá země provádí nějakou sociální politiku, i když nezřídka málo efektivní. Domnívám se, že o „sociálním státu“ lze bez větších výhrad hovořit snad jen v případě Kanady, Austrálie, skandinávských zemí, Beneluxu, Francie, Německa, Rakouska a některých dalších západoevropských zemí. S výhradami třeba také v případě České republiky, třebaže naši odboráři ji v současnosti považují za „asociální stát“. Skutečnost, že celé čtyři pětiny světové populace (údaj uvedený v práci) nemají přístup ke státěm garantovanému sociálnímu zajištění, však leccos naznačuje, protože drtivá většina těchto lidí žije v rozvojovém světě. Domnívám se, že v Indii a dalších zemích na podobném stupni rozvoje, se v dohledné době nepodaří vybudovat nic, co by se dalo označit byť jen za základy sociálního státu. To samozřejmě neznamená, že různá opatření sociální politiky nemohou mít pozitivní dopad na určitou část populace. Možná měla autorka poněkud větší pozornost věnovat různým definicím sociálního státu a „plastičtěji“ vylíčit, co všechno si lze pod tímto termínem představit.

Závěr

Dizertační práce Jany Kubelkové „ Budování sociálního státu v rozvojových zemích: případová studie z indického venkova „ splňuje v plné míře požadavky kladené na disertační práce a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 4.9.2013

Petr Pavlík